

ایینه پژوهش

سال سی و چهارم، شماره چهارم
مهر و آبان ۱۴۰۲
ISSN:1023-7992

دوماهنامه نقد کتاب، کتاب‌شناسی و
اطلاع‌رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی

۲۰۲

دوماهنامه
ایینه پژوهش
۲۰۲
سال سی و چهارم، شماره چهارم
مهر و آبان ۱۴۰۲

Ayeneh-ye- Pazhoohesh

Vol.34, No.4 Oct- Nov 2023

A bi-monthly journal exclusively
review & information dissemination

202

dedicated to book critique, book
in the field of Islamic culture

نسخه خوانی ۳۵ | رباعیات فارسی در پنج دستنویس کهن | چاپ نوشت (۹)
| طومار (۱) | هرمنوتیک فلسفی در گذر تاریخ با تمرکز بر هرمنوتیک بایبلی
| درباره زبان مانی | پژوهشی در مثل‌های مشترک فارسی و عربی رایج در
عراق | نوشتگان (۳) | ماهیت کتاب اربعین اسعد بن ابراهیم اربلی |
معرفی و نقد کتاب «صدر اسلام و زایش سرمایه داری» | عهد کتاب (۱) | به
مناسبت انتشار | جلد پایانی ترجمه فارسی دائرةالمعارف قرآن | گزارشی از
محتوای کتاب تفسیر عسکری اطروش | در امتداد اسطوره و سراب |
افزوده‌هایی چند بر واژه‌های دخیل در قرآن نوشته آرتور جفری |
نقد و بررسی تصحیح منهج اول عباقت | نکته، حاشیه، یادداشت

مروری بر جنگ حاجی محمد بیکا
از دوره صفوی

پیوست آینه پژوهش |

مسئول: جعفریان سید علی
میراث‌شناسی: مجید جلیسه علی‌راد
تسبیح حسنی: اماری ایدرزاسکی
فراژتس روزنژال: سید احمد زویا
فایده‌مقامی: سید علی بیار احمد زویا
میلاد: بیگانه علی عباس‌زاده
مجنبتی: اشغری حسین
آبادی: کلام استادی امیر راد دیوبند
رسمیول: مراد کلبیوون
رسمیول: رحیم‌پور نازا مسعودی‌تالی

پرتال
دوماهنامه
آینه پژوهش

Jap.isca.ac.ir

درگذشتگان

ناصرالدین انصاری

| ۳۶۷-۳۸۴ |

آیت‌الله خراسان

حضرت آیت‌الله آقای حاج سیدمحمد مهدی موسوی خراسان یکی از مشاهیر محققان جهان تشیع بود که نامش در مجامع علمی جهان اسلام طنین افکن بود.

فقیه سعید در روز شنبه ۹ رجب ۱۳۴۷ ق (اول دی ۱۳۰۷ ش)، در بیت علم و فضیلت در نجف اشرف زاده شد. پدرش آیت‌الله سیدحسن خراسان (م ۱۴۰۵ ق) از علما و محققان مشهور نجف بود (زندگی وی را در جلد ۵ اختران فقاہت نگاشته‌ام). وی دروس سطح را از آیات عظام پدر بزرگوارش، شیخ علی سماکه، شیخ محمدرضا عامری، شیخ صادق قاموسی، سید محمود حکیم و شیخ محمدعلی تبریزی آموخت و پس از آن به دروس خارج آیات عظام سید عبدالهادی شیرازی، آقای حکیم و آقای خوبی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد و هم‌زمان به تألیف و تحقیق پرداخت و نامش در زمره برترین محققان متون تاریخ و حدیث شیعه درآمد. وی و پدر بزرگوارش بسیاری از کتب اسلامی را از زوایای کتابخانه‌ها بیرون آوردند و به جهان علم و دانش عرضه داشتند. وی دو ماه رجب و شعبان را روزه می‌داشت و پس از وفات پدرش در مسجد شیخ انصاری به اقامه جماعت می‌پرداخت. از ده‌ها نفر از علمای نامی نجف همچون حضرات آیات میرسیدعلی بهبهانی، میرزا حسن بجنوردی، سید عبدالاعلی سبزواری، شیخ آقابزرگ تهرانی، سید محمدصادق بحر العلوم، سیدعلی بهشتی، سیدمرتضی خلخالی و سیدحسن خراسان اجازه روایت داشت و به ده‌ها نفر (از جمله آقایان: کامل سلمان جبوری، شیخ یوسف عمرو، سلمان هادی آل طعمه، عبدالستار الحسنی، شیخ علی آل محسن، محمد حسنین سابقی، رضا مختاری، ناصرالدین انصاری و شیخ محمدرضا انصاری) نیز اجازه روایت بخشوده بود. کتاب‌هایش از تتبع و دقت، نثر استوار، عدم تکرار و ابتکار در موضوعات، نقد متین و مؤدب و مستند و جریان‌شناسی و برنمودن دست‌های آلوده در جعل و تحریف برخوردار بود.

آثار «چاپی‌اش» عبارت‌اند از:

الف) تألیف:

۱. موسوعة ابن عباس (۲۱ ج) - کتاب سال جمهوری اسلامی ایران -
۲. موسوعة ابن ادریس (۱۴ ج)
۳. علی‌امام البررة (۳ ج) - شرح ارجوزه آیت‌الله العظمی خوبی در امامت -
۴. مقدمات کتب تراثیه (۲ ج)
۵. نافذة علی التاریخ فی ربع قرن (۶ ج)
۶. السجود علی التربة الحسينية

٧. المحسن السبب مولود ام سقط؟
 ٨. المهدي الموعود مولود موجود
 ٩. حتى على خير العمل
 ١٠. كشاف بلدان منتقلة الطالبية
 ١١. نهاية التحقيق في ما جرى في أمر فدك للصديقة و الصديق
 ١٢. مزبل اللبس عن معجزتي شق القمر ورد الشمس
 ١٣. الظاهرة القرآنية في نهج البلاغة
- (ب) تحقيق:
١٤. طب النبي (ابوالعباس مستغفري)
 ١٥. طب الأئمة (حسين بن بسطام)
 ١٦. طب الرضا (على بن موسى)
 ١٧. البيان في أخبار صاحب الزمان (حافظ كنجي شافعي)
 ١٨. الألفين (علامه حلي)
 ١٩. روضة الواعظين (فتال نيشابوري)
 ٢٠. منتقلة الطالبية (ابن شدقم)
 ٢١. بحار الانوار (٨ ج)
 ٢٢. كتب شيخ صدوق (التوحيد، كمال الدين، الامالي، عيون أخبار الرضا، الخصال، معاني الأخبار، ثواب الاعمال و عقاب الأعمال)
 ٢٣. الاختصاص (شيخ مفيد)
 ٢٤. تذكرة الألباب باصول الأنساب (احمد بن عبد الولي البتي)
 ٢٥. إعلام الوري (فضل بن حسن طبرسي)
 ٢٦. مكارم الأخلاق (حسن بن فضل طبرسي)
 ٢٧. فلاح السائل (سيد بن طاووس)
 ٢٨. جواهر الأدب في معرفة كلام العرب (علاء الدين اربلي)
 ٢٩. تاريخ ابن الوردي (عمر بن مظفر ابن الوردي)
 ٣٠. ينابيع المودة (حافظ سليمان قندوزي حنفي)
 ٣١. نزهة الجليس و منية الأديب الأنيس (سيد عباس موسوي مكي)
 ٣٢. صلاة المسافر و صلاة الجماعة (شيخ محمد حسين اصفهاني)
 ٣٣. بغية الطالب في ايمان ابي طالب (محمد بن حيدر موسوي عاملي)
 ٣٤. ذيل كشف الظنون (حاجي خليفه)

۳۵. اليقين في امامة امير المؤمنين (سيد بن طاووس)
 ۳۶. غريب القرآن (نافع بن ازرق)
 آثار «غيرچاپی اش» هم عبارت اند از:
 ۳۷. معجم شعراء الطالبیین
 ۳۸. شذا العرف في ضحايا الطف
 ۳۹. سلوة الأفاضل في المسائل و الرسائل
 ۴۰. قلائد العقیان في ما قيل في آل خرسان
 ۴۱. نظرات فاحصة في كتاب الطبقات الكبير
 ۴۲. على المحك، صحابة و صحاح
 ۴۳. الكشف الصريح في من رمي بالتجريح من رجال الصحيح
 ۴۴. ذكرياتي في حياتي
 ۴۵. المنخول و المخلخل من الشعر المهلهل (ديوان شعر)
 ۴۶. بعيدا عن السياسة
 ۴۷. الأسماء المختومة ب: «ويه»
 ۴۸. جمع ديوان السيد جعفر الخرسان

آن مرحوم در ۹۵ سالگی، در روز شنبه اول ربیع الاول ۱۴۴۵ق (۲۵ شهریور ۱۴۰۲ش) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله سید محمد تقی حکیم در صحن حرم مطهر امیرالمؤمنین (ع) به خاک سپرده شد.

آیت الله نجفی

حضرت آیت الله آقای حاج شیخ محمد حسین نجفی یکی از مراجع تقلید شیعه در پاکستان بود. فقیه سعید در فروردین ۱۳۱۱ش (آوریل ۱۹۳۲م / ذی القعدة ۱۳۵۰ق) در شهر سرگودا- از توابع پنجاب- زاده شد و در ۱۳۲۸ش / ۱۹۴۹م. به جلالپور رفت و مدت پنج سال در درس آیات عظام: سید محمد یارشاه نقوی، حسین بخش جارا و سید محمد باقر چکرا لوی شرکت جست. در ۱۳۳۳ش / ۱۹۵۴م. به نجف اشرف رفت و ادبیات را نزد مرحوم مدرس افغانی و سطوح عالیہ را نزد آیات میرزا باقر زنجانی و سید عبدالاعلی سبزواری و خارج فقه را نزد آیات عظام آقای حکیم، آقای شاهرودی و سید جواد طباطبایی تبریزی فرا گرفت. در ۱۳۴۰ به زادگاهش بازگشت و بیش از نیم قرن به تدریس و تألیف و تبلیغ دین در شهرهای مختلف پاکستان اشتغال ورزید و پس

ازوفات مراجع تقلید قم و نجف، رساله اش به چاپ رسید و دامنه مرجعیتش گسترش یافت و مدارس علمیه سلطان المدارس الإسلامية (ویژه برادران) و عقيله بنی هاشم (ویژه خواهران) را تأسیس نمود.

آثارش عبارت اند از:

۱. تفسیر فیضان الرحمن (۱۰ ج، به اردو)

۲. مسائل الشریعه (ترجمه وسائل الشیعه به اردو، ۲۰ ج)

۳. کواکب مضيئه (ترجمه الجواهر السنیه فی الأحادیث القدسیه به اردو)

۴. احسن الفوائد فی شرح العقائد (شرح اعتقادات صدوق به اردو)

۵. اصول الشریعه فی عقائد الشیعه

۶. اعتقادات امامیه (ترجمه و شرح رساله لیلیه علامه مجلسی به اردو)

۷. قوانین الشریعه فی فقه الجعفریه (۲ ج، رساله فقهی مفصل)

۸. خلاصه الاحکام (رساله فقهی مختصر)

۹. حرمت غنا در اسلام

۱۰. حرمت ریش تراشی در اسلام

۱۱. وجوب نماز جمعه در اسلام

۱۲. عقد الجمعان (ترجمه مفاتیح الجنان به اردو)

۱۳. زاد العباد لیوم المعاد

۱۴. سعادة الدارين فی مقتل الحسين علیه السلام

۱۵. فیض الرحمن (ترجمه لؤلؤ ومرجان)

۱۶. حالات شهدای خمسه

۱۷. اثبات الامامة

۱۸. تحقیقات الفريقین فی حدیث الثقلین

۱۹. تجلیات صداقت در جواب آفتاب هدایت

۲۰. تنزیه الامامیه در جواب مذهب شیعه

۲۱. ختم نبوت بر ختمی مرتبت صلوات الله علیه و آله

۲۲. آداب المفید و المستفید (ترجمه منیه المرید به اردو)

۲۴. اصلاح المجالس و المحافل

۲۵. اصلاح الرسوم الظاهره بکلام العترة الطاهرة

۲۶. اقسام توحید

۲۷. إقامة البرهان علی بطلان التصوف و العرفان

آن مرحوم در ۹۱ سالگی، روز دوشنبه ۳۰ مرداد ۱۴۰۲ ش (۴ صفر ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله حاج سید محمد تقی نقوی در مدرسه خویش در پنجاب به خاک سپرده شد.

آیت الله لنگرودی

حضرت آیت الله آقای حاج سید محمد حسین مرتضوی لنگرودی از مشاهیر علمای تهران بود. فقید سعید در سال ۱۳۴۵ ق (۵۱۳۰ ش) در نجف اشرف زاده شد. پدرش آیت الله العظمی سید مرتضی لنگرودی (م ۱۳۸۲ ق) از فقها و مراجع تقلید مشهور قم بود (شرح حال وی را در جلد ۴ اختران ففاهت نگاشته ام). وی در نوجوانی به تحصیل علوم دینی نزد پدر بزرگوارش پرداخت و ادبیات و سطوح را نزد وی آموخت. در سال ۱۳۶۵ ق همراه ایشان به تهران آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات شیخ محمد تقی آملی، میرزا ابوالحسن شعرانی و میرزا مهدی الهی قمشه‌ای تکمیل نمود. بعد به قم آمد و در درس آیات عظام آقای بروجردی، شیخ عبدالنبی عراقی، امام خمینی، لنگرودی و علامه طباطبایی شرکت جست و مبانی علمی اش را استوار کرد. در سال ۱۳۸۰ ق به تهران آمد و پیش از نیم قرن در مسجد و مدرسه حاج ابوالفتح (در میدان قیام) به تدریس و اقامه جماعت پرداخت. وی یکی از فقهای بزرگ تهران بود که با وجود صلاحیت علمی و عملی اش از مرجعیت و نشر فتاوا و رساله عملیه دوری گزید و به تألیف و تدریس و خدمت به مردم بسنده کرد.

آثار (چاپی) اش عبارت اند از:

۱. الإیتقان و النصر فی تفسیر سورة العصر
۲. قرۃ العین فی الهیات الثقلین
۳. الرسائل التسع
۴. ست رسالات فقهیه
۵. تولی و تبری
۶. أقسام شبانه روز
۷. التوحید الإسلامی
۸. اوراق پراکنده در معارف امامیه
۹. رسالتان فی کثرة الوجود و الموجودات فی الخارج

و آثار «غیر چاپی اش» عبارت اند از:

۱. کتاب الطهارة
۲. کتاب الصلاة
۳. تعليقه بر عروة الوثقى
۴. ابحات ناب
۵. القواعد الفقهية الساذجه
۶. الاجتهاد و التقليد
۷. مجموعه اشعار
۸. القدحیة فی رد الصوفیة
۹. چهارده پرسش و پاسخ درباره ولایت
۱۰. رساله های فقهی مختلف

آن مرحوم در ۹۷ سالگی روز دوشنبه ۲۷ شهریور ۱۴۰۲ ش (۳ ربیع الاول ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز آیت الله حاج سید محمد علی موسوی جزایری به نجف اشرف منتقل شد و در صحن حرم مطهر امیرالمؤمنین (ع) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام مقدسی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر شیخ باقر مقدسی یکی از خطبای مشهور تشیع بود.

وی در سال ۱۳۵۸ ق در نجف اشرف زاده شد و در نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات و سطوح را نزد آیات شیخ محمدرضا مظفر، شیخ محمد تقی ایروانی، شیخ عبدالمهدی مطر، شیخ علی سماکه و سید محمد تقی حکیم آموخت و در سال ۱۳۸۴ ق از کلیة الفقه لیسانس لغت عرب و در ۱۴۱۵ فوق لیسانس ادبیات عرب را از دانشکده وفاق مدارس الشیعة (وابسته به دانشگاه پنجاب پاکستان) و در ۱۴۲۰ دکترای علوم و معارف اسلامی را از دانشگاه جهانی اسلامی لندن اخذ نمود. وی چهره پر فروغ خطابه شیعه در کشورهای عربی و اروپایی بود و با لحن زیبا و خطابه گیرا و بیانات شیوایش به ترویج مکتب اهل بیت (ع) پرداخت.

آثار «چاپی اش» عبارت اند از:

۱. التقیة فی الاسلام
۲. دور المنبر الحسینی فی التوعية الإسلامیة
۳. تحقیق وتکمیل: هدی الملة إلى أن فذك من النحلة

۴. مجموعه مقالات (در مجلات: رساله‌الْحسین، المبلغ الرسالي، الايمان)

و آثار «مخطوط اش» عبارت اند از:

۵. نظریة المعرفة عند جون لوك

۶. الشعر المختار في النبي وآله الأطهار

۷. المختارات الشعرية في النبي وآله خير البرية

۸. المجالس المرتبة

۹. زهرة المجالس

آن مرحوم در ۸۴ سالگی روزیک شنبه ۱۵ تیر ۱۴۰۲ ش (۲۷ ذی الحجه ۱۴۴۴ ق) درگذشت و پیکرش پس از نماز آیت الله سیدمرتضی اصفهانی (در قم) و آیت الله سیدعلی میلانی (در کربلا)، دروادی السلام نجف به خاک سپرده شد.

آیت الله صلواتی

آیت الله آقای حاج شیخ غلامرضا صلواتی یکی از اساتید مشهور حوزه علمیه قم بود.

فقید سعید در روز چهارشنبه ۲۹ رمضان ۱۳۴۶ ق (اول فروردین ۱۳۰۷ ش) در اراک زاده شد و علوم دینی را در مدرسه حاج محمد ابراهیم نزد آیات شیخ قنبر رفیعی، شیخ فضل الله نصیر الاسلامی، سید محمد باقر شهیدی گلپایگانی، شیخ محمد امامی خوانساری و سیدعلی میریحیی آموخت و در سال ۱۳۲۶ ش به قم آمد. سطوح عالیہ را نزد آیات حاج آقا مرتضی حائری، میرزا محمد مجاهدی، شیخ عبدالجواد جبل عاملی و شیخ عبدالرزاق قاینی تکمیل نمود و پس از آن در درس آیات عظام بروجردی، گلپایگانی، اراکی، حاج سیداحمد خوانساری و محقق داماد حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد. وی بیش از هفتاد سال به تدریس سطوح عالیہ و اقامه جماعت (در مسجد رضائیه) پرداخت و در حوزه علمیه قم به زهد و تقوی و اخلاق شهره بود.

از آثار «مخطوط اش» تلخیص مجمع البیان و تقریر درس آیت الله بروجردی است.

وفاتش در روز پنجشنبه ۳۰ شهریور روی داد و پیکرش صبح شنبه اول مهر ۱۴۰۲ ش (۸ ربیع الاول ۱۴۴۵ ق) پس از تشییع باشکوه و نماز حضرت آیت الله سبحانی در حرم مطهر حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد. رهبر معظم انقلاب در پیام تسلیت خویش نگاشت:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رحلت عالم ربانی مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ غلامرضا صلواتی رحمة الله علیه را به حضرات

علمای اعلام حوزه علمیه قم و شاگردان و ارادتمندان ایشان و بالخصوص به خاندان گرامی و بازماندگان آن بزرگوار تسلیت عرض می‌کنم. این عالم پارسا و پرهیزگار سال‌های طولانی در مسند تدریس و نیز در جایگاه درس آموز صفا و اخلاص، به حوزه علمیه خدمت کردند و با طهارت و تقوا به ملکوت پیوستند. رحمت و رضوان الهی بر ایشان باد.

سیدعلی خامنه‌ای

۱۴۰۲/۷/۱

آیت‌الله فاضل گلپایگانی

آیت‌الله آقای حاج شیخ محمدحسن فاضل گلپایگانی یکی از فضیلات نامی حوزه علمیه قم بود.

آن مرحوم در سال ۱۳۲۷ ش در گلپایگان زاده شد و در شانزده سالگی به تحصیل علوم دینی روی آورد. در ۱۳۴۳ به قم آمد و در مدرسه حقانی، ادبیات را نزد استاد امین شیرازی و شهید قدوسی، سطوح را نزد آیات ستوده و اعتمادی، کفایه را نزد آیت‌الله فاضل لنکرانی آموخت و پس از آن به درس خارج آیات عظام گلپایگانی، مرتضی حائری و وحید خراسانی و دروس فلسفه و عرفان آیات جوادی آملی، حسن زاده آملی و انصاری شیرازی حاضر شد و بهره‌های فراوان برد و در خلال تحصیل به تدریس و تبلیغ و تألیف اشتغال داشت. وی سالیان فراوان به تدریس سطوح و خارج فقه و اصول و فلسفه در حوزه و دانشگاه و جامعه الزهراء پرداخت و سال‌ها معاونت آموزش حوزه علمیه قم و نمایندگی مردم تهران در مجلس خبرگان رهبری را بر عهده داشت.

آثار «چاپی اش» عبارت‌اند از:

۱. ولایت فقیه از دیدگاه شیخ انصاری

۲. فطرت عشق

۳. هم‌زیستی مسالمت‌آمیز از دیدگاه حکمت متعالیه

۴. تحقیق: رشحات المعارف (آیت‌الله شاه‌آبادی)

وی در ۷۵ سالگی روز جمعه ۲۸ مهر ۱۴۰۲ ش (۴ ربیع‌الثانی ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش روز دوشنبه اول آبان، پس از تشییع شایسته و نماز آیت‌الله جوادی آملی در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام مسترحمی

حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سیدهدایت الله حسینی مسترحمی یکی از فضلای نامی تهران بود.

فقید سعید در سال ۱۳۵۱ ق (۱۳۱۱ ش) در روستای حسن آباد جرقویه علیا - از توابع اصفهان - زاده شد. در جوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات را نزد علامه میرزا محمد علی معلم حبیب آبادی و سطوح را نزد آیات حاج شیخ عباسعلی ادیب حبیب آبادی و حاج شیخ احمد فیاض آموخت. در سال ۱۳۷۰ ق به تهران آمد و به تحصیل، تدریس، تألیف و تصحیح متون و اقامه جماعت در مسجد الزهرا (سه راه بی سیم) - که خود بنیاد نهاد - پرداخت و خدمات شایانی در زادگاهش مانند بازسازی مساجد و حسینیه های حسن آباد و حسین آباد و رامشه انجام داد.

آثار «چاپی اش» عبارت اند از:

۱. نصایح لقمان حکیم
۲. ترجمه: ارشاد القلوب (۲ ج)
۳. ترجمه: علل الشرائع (۳ ج)
۴. ترجمه: مؤتمر علمای بغداد
۵. هدایة الأبرار الی فهارس بحار الانوار (۳ ج)
۶. مجموعه احادیث (۲ ج)

آن مرحوم در ۹۱ سالگی روز شنبه ۲۹ مهر ۱۴۰۲ ش (۶ ربیع الثانی ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع و نماز آیت الله حسینی بوشهری در قبرستان بقیع قم به خاک سپرده شد.

آیت الله ارفع

آیت الله سیدکاظم ارفع یکی از علمای نامی تهران بود.

آن مرحوم در سال ۱۳۲۳ ش در تهران زاده شد. وی در جوانی ادبیات را در مدرسه آیت الله مجتهدی آموخت و در سال ۱۳۴۲ به قم آمد. سطوح عالییه را نزد حضرات آیات نوری همدانی، فاضل لنکرانی، سلطانی طباطبایی و شرح منظومه را هم نزد شهید مفتاح فراگرفت. پس از وفات پدرش به تهران بازآمد و به تحصیل نزد حضرات آیات میرزا باقر آشتیانی و میرزا علی فلسفی و

تألیف و خطابه و اقامه جماعت در مسجد محمدیه (میدان حسن آباد) پرداخت و نامش در مجامع علمی و اخلاقی تهران طنین افکن شد.

آثار «چاپی اش» عبارت اند از:

۱. ترجمه قرآن
۲. ترجمه نهج البلاغه
۳. ترجمه صحیفه سجادیه
۴. سیره عملی اهل بیت
۵. چهل منزل سلوک
۶. اسماء الحسنی
۷. اخلاق قرآن
۸. آیات الولاية
۹. تفسیر بیان الرحمان (ج ۵)
۱۰. المعجم لالفاظ نهج البلاغه
۱۱. حدیث بندگی (شرح موضوعی صحیفه سجادیه)
۱۲. حدیث زندگی (شرح موضوعی نهج البلاغه)
۱۳. خانواده در مکتب قرآن و اهل بیت
۱۴. احساس مسئولیت
۱۴. گریزی از قرآن به کربلا
۱۵. ذکر الله
۱۶. سوغات حج
۱۷. آموزش نماز
۱۸. دوست جوان من
۱۹. شناخت از دیدگاه قرآن و حدیث
۲۰. چشم به پدر
۲۱. ۲۰۰ پرسش ۲۰۰ پاسخ
۲۲. اخلاق در نهج البلاغه (ج ۵)
۲۳. از منظر نهج البلاغه (ج ۹)
۲۴. اخلاق در قرآن (ج ۵)
۲۵. اصلاح نفس
۲۶. شرح دعای مکارم الاخلاق

۲۷. نهج الولاية (شرح خطبه غدیریه)
۲۸. تفسیر سورهٔ مریم
۲۹. تفسیر سورهٔ قیامت
۳۰. برداشتی از سوره‌های کوچک قرآن (۲ ج)
۳۱. شناخت مهدی علیه السلام
۳۲. اصول و فروع دین از زبان امیرکلام
۳۳. صدوده دل نوشته
۳۴. گذرنامه بهشت (شرح موضوعی زیارت جامعه کبیره)
۳۵. نور ولایت
۳۶. الگویی از سبک زندگی اسلامی
۳۷. تیره‌ترین گناهان
۳۸. دعا در قرآن
۳۹. سنت‌ها را زیاد نبریم
۴۰. درنگستان

وی در ۷۹ سالگی روز چهارشنبه ۱۹ مهر ۱۴۰۲ ش (۲۵ ربیع الاول ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و بیکرش در روز پنج‌شنبه پس از تشییع و نماز آیت‌الله سید باقر خسروشاهی در امامزاده ابوالحسن شهر ری به خاک خفت.

حجت‌الاسلام رضوان طلب

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمد رضا رضوان طلب از فضلائی نامی حوزه علمیه قم بود.

فقیید سعید در سال ۱۳۳۹ در مشهد مقدس به دنیا آمد و در نوجوانی به تحصیل علوم دینی پرداخت. سطوح عالییه را نزد آیات شیخ غلامرضا دهشت و حاج شیخ مهدی مروارید آموخت و به قم آمد. چندی در درس آیات عظام تبریزی و فاضل لنگرانی حاضر شد و هم‌زمان به تحصیل در رشته فقه و حقوق دانشگاه قم پرداخت؛ در ۱۳۷۱ کارشناسی ارشد و سال ۱۳۷۶ دکترای خود را از دانشگاه تهران اخذ نمود و به تألیف و تدریس و شرکت در همایش‌های داخلی و خارجی با ارائه مقالات و راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها پرداخت و سمت‌های متعدد در قوای سه‌گانه و مدیرمسئولی و سردبیری نشریات مختلف را برعهده گرفت که آخرین آنها استادی دانشکده الهیات دانشگاه تهران و ریاست کتابخانه و موزه ملی ملک بود.

آثار «چاپی اش» عبارت اند از:

۱. رؤیا از نظر دین و روان شناسی
۲. پرستش آگاهانه
۳. آیین اخلاقی دانشجویان
۴. حقیقت روزی آزاد خواهد شد (ترجمه)
۵. فاصله ادیان، فاجعه فلسطین (ترجمه)
۶. مآدبه: پیام‌های اخلاقی، مدیریتی و اجتماعی سوره بقره
۷. حقوق مجبورین
۸. سبک زندگی و مهارت‌های اخلاقی
۹. آشنایی با کلیات اصول فقه
۱۰. اطلاعات در اسلام
۱۱. مروری بر یکصد اصل از اصول مدیریت اسلامی
۱۲. حجیت خبر واحد
۱۳. مقالات فارسی
۱۴. مقالات عربی

آن مرحوم در ۶۳ سالگی بر اثر بیماری سرطان روز یک‌شنبه ۹ مهر ۱۴۰۲ درگذشت و پیکرش در روز دوشنبه، پس از تشییع و نماز حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسن ابوترابی فرد به مشهد مقدس انتقال یافت و در رواق حضرت زهرا (س) در صحن کوثر به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام قاضوی

حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج سید احمد قاضوی یکی از فضیلاي حوزه علمیه قم بود.

آن مرحوم در سال ۱۳۴۱ ش در فرخی - از توابع خورو بیابانک بین سمنان و نائین - زاده شد و در کودکی به تهران آمد. در نوجوانی تحصیل علوم دینی را در بروجرد (در مدرسه ولی عصر) نزد آیات شیخ غلامرضا مولانا، شیخ محمد ابراهیم نجفی، شیخ رحمت الله صاحب الزمانی و شیخ محمود دریاب آغاز کرد. سپس به قم آمد و شرح لمعه را نزد آیات وجدانی فخر و عندلیب شیرازی، رسائل را نزد آیت الله راستی کاشانی، کفایه را نزد آیت الله ستوده و فلسفه را نزد آیت الله گرامی فرا گرفت. پس از آن در درس خارج آیات عظام فاضل لنکرانی، مکارم شیرازی، تبریزی، گرامی و بیش از همه (سی سال) در درس آیت الله العظمی علوی گرگانی حاضر شد و سرپرستی دفتر و پاسخ‌گویی

به استفتائات معظم له را برعهده گرفت و فضل و قوه فقهی او مورد تأیید ایشان بود. وی هم‌زمان به تدریس سطوح عالی و خارج فقه و اصول و تبلیغ پرداخت و افزون بر فضل علمی، از مهارت در خطوط نسخ و نستعلیق و فنون ساختمانی و تأسیسات و تعمیر لوازم الکتریکی هم بهره‌مند بود. او دوستی مهربان، باوفا، خوش خلق، خوش سخن، پرحافظه و پرخاطره برای همه ما بود و فقدانش ضایعه‌ای سخت به شمار است. از آثارش تقریرات «مخطوط» دروس فقه و اصول آیات عظام علوی گرگانی، فاضل لنکرانی و مکارم شیرازی است.

وفاتش در ۶۱ سالگی روز سه‌شنبه ۱۷ ربیع‌الاول ۱۴۴۵ ق (۱۱ مهر ۱۴۰۲ ش) رخ داد و پیکرش پس از تشییع و نماز حضرت آیت‌الله گرامی، در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

آیت‌الله موسوی درچه‌ای

آیت‌الله حاج سیدمحمد موسوی درچه‌ای از علمای خمینی‌شهر اصفهان بود.

آن فقید در سال ۱۳۲۱ ش در درچه - از توابع اصفهان - زاده شد و در نوجوانی تحصیل خود را در اصفهان نزد آیت‌الله حاج آقا حسن امامی آغاز کرد. در سال ۱۳۳۷ به قم آمد و سطوح را نزد حضرات آیات ستوده و اعتمادی، سطوح عالی و نزد حضرات آیات منتظری، نوری همدانی، فاضل لنکرانی و شیخ اسدالله نوراللهی، اسفارا را نزد آیت‌الله شهید مطهری و هیئت و نجوم را نزد استاد حسن زاده آملی فراگرفت. پس از آن در دروس خارج آیات عظام گلپایگانی، اراکی، محقق داماد و میرزاهاشم آملی حاضر شد و بهره‌های فراوان برد. در سال ۱۳۷۴ ش به زادگاهش بازگشت و به اقامه جماعت (در مسجد ملامحسن) و تبلیغ دین و تدریس سطوح عالی و تدریس خارج فقه و اصول (در مدرسه صدر اصفهان) و گره‌گشایی از کار مردم پرداخت.

از آثارش تقریرات (مخطوط) دروس آیت‌الله داماد است.

آن مرحوم در ۸۱ سالگی روز پنج‌شنبه ۴ آبان ۱۴۰۲ ش (۱۰ ربیع‌الثانی ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش در روز شنبه پس از تشییع باشکوه (با حضور ده‌ها هزار نفر) و نماز آیت‌الله سید ابوالحسن مهدوی در قبرستان پلارت خمینی شهر به خاک خفت. فرزندانش حجج اسلام آقایان حاج سیدباقر، سیدمرتضی و سیدعلی از اساتید و فضلالی حوزه علمیه قم به شمار می‌روند.

حجت الاسلام صالحی

حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج شیخ نعمت الله صالحی حاجی آبادی یکی از فضیلاى حوزه علمیه قم بود.

فقید سعید در روز دوشنبه ۵ دی ۱۳۲۲ ش (۲۹ ذی الحجه ۱۳۶۲ ق) در روستای حاجی آباد - از توابع نجف آباد - زاده شد و در جوانی به تحصیل علوم دینی نزد آیت الله شیخ غلامحسین منصور پرداخت. در ۱۳۴۰ به قم آمد و ادبیات را نزد استاد شیخ رحمت الله فشارکی و سطوح عالییه را نزد حضرات آیات فاضل لنکرانی، فاضل هرنندی، علوی گرگانی، جعفر سبحانی، صلواتی و دوزدوزانی به پایان برد. پس از آن در درس خارج آیات عظام منتظری، صانعی، مکارم شیرازی و موسوی اردبیلی حاضر شد و همزمان به تألیف و تبلیغ دین پرداخت. پیش از پیروزی انقلاب چند بار دستگیر و ممنوع المنبر گردید و پس از پیروزی انقلاب به کرمان رفت و در منطقه زغال سنگ به تشکیل سپاه و کمیته و روشنگری و تبلیغ دین پرداخت و در سال ۱۳۶۰ به امامت جمعه اسلام آباد کرمان برگزیده شد. وی بارها با فرزندانش به جبهه های نبرد رفت و دو فرزندش مجتبی و محمد تقی هم به جرگه شهدای انقلاب پیوستند.

آثارش عبارت اند از:

۱. انسان از خاک تا خاک
۲. انسان از مرگ تا برزخ
۳. انسان از حشر تا دادگاه قیامت
۴. انسان در بهشت و دوزخ
۵. انسان و شاهدان صادق
۶. سفرنامه برزخ
۷. سجاده عشق
۸. مکافات عمل
۹. شیطان در کمین گاه
۱۰. شفا و درمان از دیدگاه معصومین
۱۱. شفا دهندگان و شفایافتگان
۱۲. تأثیر قرآن در جسم و جان
۱۳. چرا باران نمی بارد؟
۱۴. رضایت یار

آن مرحوم در ۸۰ سالگی روز سه‌شنبه ۹ آبان ۱۴۰۲ ش (۱۵ ربیع‌الثانی ۱۴۴۵ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش روز پنج‌شنبه پس از نماز آیت‌الله علوی بروجردی در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

حجت‌الاسلام کاظم خانلو

حجت‌الاسلام والمسلمین آقای شیخ جواد کاظم خانلو یکی از فضیلاى قزوین به شمار می‌رفت. فقیه سعید در روز شنبه اول مهر ۱۳۵۷ ش (۲۰ شوال ۱۳۹۸ ق) در روستای خرم‌دشت - از توابع قزوین - زاده شد. در کودکی به قزوین آمد و پس از اخذ دیپلم به تحصیل علوم دینی روی آورد. ادبیات را نزد استاد شیخ محمد سرداری و شرح لمعه را نزد آقایان شیخ هاشم فیروزی و شیخ علی عباسی فراگرفت و در سال ۱۳۸۴ به قم آمد. سطوح عالی به نزد آقایان عندلیب همدانی، احدی، عالی، حیدری فسایی و ناصرالدین انصاری فراگرفت و هم‌زمان در درس تفسیر آیت‌الله جوادی آملی، نهج البلاغه استاد شیخ حسین انصاریان و درس مهدویت استاد نجم‌الدین طبسی شرکت نمود. پس از پایان دوره سطح، در درس استاد سید احمد خاتمی و آیات عظام وحید خراسانی و مکارم شیرازی حضور یافت و بهره‌های فراوان برد. در مرکز تخصصی تفسیر با استاد عبدالکریم بهجت پور توفیق آشنایی یافت و از محضرش حدود دوازده سال استفاده برد و با اشراف‌وی پایان‌نامه سطح ۳ خود را با عنوان «راهکارهای ایجاد انگیزش در قرآن» نگاشت و در نگارش ج ۵، ۶ و ۷ تفسیر «همگام با وحی» با ایشان همکاری نمود. وی افزون بر تحصیل، به تدریس تفسیر جوامع الجامع و مکاسب و تبلیغ هم پرداخت و مدتی مسئولیت حوزه علمیه خاوران استان البرز را بر عهده داشت. در سال ۱۳۹۷ به قزوین بازگشت و مدیریت مدرسه مولوردی خان و در سال ۱۴۰۰ مسئولیت اداره تبلیغات تاکستان را بر عهده گرفت. وی دوستی فاضل، متقی، سختکوش، مهربان و دارای منبری پرفایده و خوش صدا بود. منبرهایش در قزوین و اقبالیه و تاکستان مورد پسند مردم بود و میان جوانان مقبولیت فراوان داشت. فقدانش ضایعه‌ای تلخ و ناگوار بود.

آن مرحوم در ۴۴ سالگی پس از سانحه رانندگی، در روز پنج‌شنبه ۱۴ اردیبهشت ۱۴۰۲ ش (۱۳ شوال ۱۴۴۴ ق) بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه و نماز حجت‌الاسلام والمسلمین شیخ عبدالکریم عابدینی در بهشت رضوی قزوین به خاک سپرده شد.

آیت‌الله محقق مرندی

آیت‌الله حاج شیخ محمد محقق مرندی یکی از علمای تهران بود.

فقید سعید در سال ۱۳۱۶ ش (۱۳۵۶ ق) درمزند زاده شد و در نوجوانی به تحصیل ادبیات نزد استاد شیخ حسین مرندی پرداخت. سپس به تبریز آمد و شرح لمعه را نزد آیات سید زین العابدین گرگری و شیخ مصطفی سرابی فراگرفت. در سال ۱۳۷۵ ق به قم آمد و سطوح عالییه را نزد حضرات آیات شیخ باقر مرندی، جعفر سبحانی، میرزا محمد مجاهدی و سید محمد باقر سلطانی آموخت. پس از آن در درس آیات عظام شریعتمداری، گلپایگانی، امام خمینی، مرعشی نجفی و داماد حاضر شد و بهره‌های فراوان برد و چند ماهی هم در نجف اشرف از درس آیات عظام آقای خویی و آقای شاهرودی بهره برد. در سال ۱۳۶۵ ش به تهران آمد و به تدریس سطوح عالییه و خارج فقه (در مدرسه قائم) و تألیف پرداخت.

آثار «چاپی‌اش» عبارت‌اند از:

۱. فلسفه صلح امام حسن (ع)

۲. تتمة المفاتیح

۳. بهاللیل الربیع (۳ ج) - تنظیم‌کننده: جواد وفادار -

۴. وفيات العلما

آن مرحوم در ۸۶ سالگی روز جمعه ۱۹ آبان ۱۴۰۲ ش درگذشت و پیکرش صبح روز شنبه ۲۰ آبان ۲۶ ربیع‌الثانی ۱۴۴۵ ق) پس از تشییع و نماز حضرت آیت‌الله سبحانی در قبرستان نو (قم) به خاک سپرده شد.